

Status prawny nauczania religii - uregulowania

Prawna wykładnia miejsca, jakie edukacja religijna ma zajmować w państwie demokratycznym, jest uwarunkowana wieloma czynnikami, m.in.: historycznymi kulturowymi, społecznymi, politycznymi.; wynika ona również z interpretacji zapisów prawnych gwarantujących wolność sumienia i wyznania, mających zarówno charakter deklaracji międzynarodowych., jak i konkretnych orzeczeń w ustawodawstwie poszczególnych państw.

Powszechna deklaracja praw człowieka (1948) stanowi: „Każda osoba ma prawo do wolności myśli, sumienia i religii; prawo to obejmuje wolność zmiany swej religii lub przekonań, jak również wolność manifestowania swej religii lub przekonań, indywidualnie lub wspólnie z innymi, publicznie lub prywatnie, poprzez nauczanie, praktyki religijne, sprawowanie kultu i rytuałów” (artykuł 18). Komitet redagujący deklarację przyjął tym samym, iż wyrazem wolności jest prawo każdego człowieka do nauczania religii, nie precyzując zarazem form ani trybu realizacji takiego orzeczenia. W Międzynarodowym pakcie praw obywatelskich i politycznych (1966) stwierdza się, iż „Państwa Strony niniejszego Paktu zobowiązują się do poszanowania wolności rodziców lub, w odpowiednich przypadkach, opiekunów prawnych do zapewnienia swym dzieciom wychowania religijnego i moralnego zgodnie z własnymi przekonaniami” (artykuł 18 ustęp 4). Z powyższego sformułowania wynika, iż z jednej strony państwo powinno gwarantować obywatelom prawo do n.r., z drugiej zaś nie jest ono zobowiązane wprost do jej instytucjonalnej realizacji. Innymi słowy: państwo jest zobligowane wyłącznie do stworzenia warunków prawnych umożliwiających realizację tego typu kształcenia.

Status prawny edukacji religijnej wyznacza ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (tekst ujednolicony: Dz. U. 03.137.1304, art.1; Dz. U. 03.203.1966, art. 53, ostatnia zmiana 01.01.2004 r.). Konkretyzując zapisy ustawy, zostało wydane rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 2, poz.155). Rozporządzenie powyższe zawiera obecnie pewne zmiany, które zapisane są w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 czerwca 1999 r. (Dz. U. Nr 67, poz.753). Tytuł rozporządzenia brzmi: w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych szkołach i przedszkolach.

Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (tekst ujednolicony: Dz. U. 03.137.1304, art.1; Dz. U. 03.203.1966, art. 53, ostatnia zmiana Tekst ustawy o systemie oświaty ze zmianami wynikającymi z ustawy z dnia 19 marca 2009 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 56, poz. 458)).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 2, poz.155).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 czerwca 1999 r. (Dz. U. Nr 67, poz.753). Tytuł rozporządzenia brzmi: w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych szkołach i przedszkolach.

Najważniejsze zapisy Rozporządzenia sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w szkołach publicznych:

Zgodnie z powyższym rozporządzeniem, lekcje religii w przedszkolach organizuje się w ramach planu zajęć przedszkolnych, na życzenie rodziców. W publicznych szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych

organizuje się w ramach planu zajęć szkolnych naukę religii i etyki: w szkołach podstawowych i gimnazjach – na życzenie rodziców (opiekunów prawnych; w szkołach ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych – na życzenie bądź rodziców (opiekunów prawnych), bądź samych uczniów; po osiągnięciu pełnoletności o pobieraniu religii i etyki decydują sami uczniowie (§1, ust.1).

Nauka religii, zgodnie z rozporządzeniem ministra, odbywa się w wymiarze dwóch zajęć przedszkolnych (właściwych dla danego poziomu nauczania) lub dwóch godzin lekcyjnych tygodniowo, mają one charakter nadobowiązkowy, nie uczestniczenie w nich nie pociąga za sobą żadnych konsekwencji. Uczniowie nie uczestniczący w lekcjach religii organizowanych w szkole muszą mieć zapewnioną opiekę wychowawczą podczas trwających zajęć religii.

Nauczanie religii odbywa się w grupach nie mniejszych niż siedmiu uczniów w klasie (w przypadku pozaszkolnych punktów katechetycznych liczba uczniów nie powinna być mniejsza niż trzy). Ustawa o systemie oświaty gwarantuje wszystkim uczniom szkół publicznych prawo do nauki religii.

Nauczyciel religii prowadzący zajęcia w grupie międzyszkolnej lub pozaszkolnym (pozaprzedszkolnym) punkcie katechetycznym albo uczący na terenie kilku szkół lub przedszkoli jest zatrudniany przez dyrektora szkoły lub przedszkola wskazanego przez organ prowadzący (§5 ust. 1-3).

Ocena z religii umieszczana jest na świadectwie szkolnym bezpośrednio po ocenie z zachowania, nie wpływa ona na promowanie ucznia do następnej klasy oraz na średnią ocen z poszczególnych przedmiotów. /Uwaga – ten zapis jest nieaktualny, chociaż Rozporządzenie w sprawie nauki religii jest niezmienione – już od dwóch lat ocena z religii wliczana jest pośredniej ocen/. Uczniowie korzystający z nauki religii prowadzonej przez Kościoły lub związki wyznaniowe w grupach międzyszkolnych i w punktach katechetycznych lub uczęszczający na zajęcia z etyki organizowane na podobnych zasadach otrzymują ocenę z religii (etyki) na świadectwie wydawanym przez szkołę, do której uczęszczają, na podstawie świadectwa przekazanego przez katechetę lub nauczyciela etyki.

Nauczanie religii odbywa się na podstawie programów opracowanych i zatwierdzonych przez właściwe władze kościołów i innych związków wyznaniowych i przedstawionych Ministrowi Edukacji Narodowej do wiadomości. Te same zasady stosuje się wobec podręczników do nauczania religii.

Nauczyciel religii uczący w grupie międzyklasowej (międzyoddziałowej), międzyszkolnej oraz w punkcie katechetycznym ma obowiązek prowadzić odrębny dziennik zajęć, zawierający te same zapisy, które zawiera dziennik szkolny.

Nauczyciele religii zatrudniani są zgodnie z Kartą Nauczyciela oraz na podstawie imiennego, pisemnego skierowania do danej szkoły (tzw. misji kanonicznej), wydanego przez zwierzchnika poszczególnego Kościoła. Cofnięcie skierowania jest równoznaczne z utratą uprawnień do nauczania religii w danej szkole bądź punkcie katechetycznym. Może to nastąpić w trybie przewidzianym w Karcie Nauczyciela.

Kwalifikacje zawodowe nauczycieli religii określają odpowiednio Konferencja Episkopatu Polski Kościoła Katolickiego oraz właściwe władze zwierzchnie Kościołów lub innych związków wyznaniowych, w porozumieniu z Ministrem Edukacji Narodowej (§6).